

Із досвіду роботи з педагогічними кадрами

*Чадаєва С.М., завідувача районним
методичним кабінетом відділу освіти
Якимівської райдержадміністрації
Запорізької області*

На всіх етапах розвитку школи головним завданням було і залишається підвищення рівня професійної майстерності педагогів. Сучасній школі сьогодні потрібен учитель, який міг би оновлювати, вдосконалювати зміст своєї діяльності. Впоратися з цим завданням можна лише за умови добре організованої та спланованої роботи методичних об'єднань, оскільки одним з головних його напрямків є підвищення педагогічної майстерності вчителя.

Досвід роботи свідчить, що досягти поставлених цілей та успіхів можна лише за допомогою глибокого аналізу всіх напрямків діяльності та чіткого планування роботи методичного об'єднання, врахування результатів діагностики, якісного складу педагогічних працівників, індивідуальних запитів вчителів.

Значення має і правильне документування роботи методичного об'єднання, що надає можливість розповсюдження досвіду роботи та взаємодії різних структурних підрозділів.

Так, з метою якісного аналізу, планування та документування роботи шкільних методичних об'єднань методистами районного методичного кабінету були розроблені рекомендації для шкіл району "Про організацію роботи шкільного методичного об'єднання". Матеріал розміщений за розділами :

- Загальні положення.
- Основні документи шкільного методичного об'єднання.
- Зміст роботи шкільного методичного об'єднання з вчителями.
- Організація роботи шкільного методичного об'єднання з учнями.
- Глосарій.

Розроблені Положення про шкільне методичне об'єднання вчителів-предметників, Положення про керівника шкільного методичного об'єднання вчителів-предметників допомагають визначити завдання діяльності, функції, основні напрямки роботи методичних об'єднань, вимоги до керівника, його права, обов'язки та відповідальність. Наводимо текст Положення про керівника шкільного методичного об'єднання.

Затверджено
на засіданні методичної Ради
"___" _____ 20__ року
Голова Ради

Положення

про керівника шкільного методичного об'єднання

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Керівник ШМО обирається на засіданні методичного об'єднання більшістю голосів і затверджується наказом директора ЗНЗ.
2. Керівник ШМО обирається із досвідчених педагогів, які мають вищу або першу кваліфікаційні категорії, педагогічні звання.
3. Керівник ШМО повинен досконало володіти теорією та практикою організації та проведення методичної роботи, бути обізнаним з проблемами фаху та освіти загалом.
4. У своїй діяльності керівник ШМО керується Конституцією України, Законами України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про позашкільну освіту”, “Про інноваційну діяльність”, “Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти”, іншими нормативно-правовими та методично-інструктивними документами, Положенням про шкільне методичне об'єднання.
5. Керівники ШМО підпорядковуються директору ЗНЗ.

ВИМОГИ ДО КЕРІВНИКА ШМО

1. Знання директивних та нормативних документів про освіту, інструктивно-методичних матеріалів з питань навчально-виховного процесу.
2. Володіння сучасними досягненнями психолого-педагогічної науки.
3. Високий рівень професійної компетентності (знання теорії навчального предмету, методики викладання предмету).
4. Вміння користуватися методами діагностування стану професійної підготовки вчителів-предметників та результатів їх праці.
5. Вміння визначати та реалізовувати шляхи пропаганди та впровадження передового педагогічного досвіду, інноваційних технологій.
6. Володіння навичками методичного самоаналізу та аналізу педагогічної діяльності.
7. Наявність організаторських здібностей, демократичного стилю спілкування з людьми.

ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ШМО

1. Аналізує роботу методичного об'єднання.
2. Визначає завдання та мету роботи ШМО.
3. Планує засідання ШМО на діагностичній основі та роботу між засіданнями.
4. Готує засідання: призначає відповідальних за проведення ШМО; при підготовці до засідання уточнює питання, обговорює виступи, уроки, проводить консультації; визначає форму, складає план проведення засідання.
5. Забезпечує виконання рішень та рекомендацій, вироблених на засіданнях ШМО.
6. Надає допомогу педагогам з питань самоосвіти, проводить консультації, методичне навчання педагогів.

7. Організує роботу з молодими фахівцями, диференціює її, враховуючи якісний склад педагогічних працівників.
8. Вивчає потреби і надає допомогу педагогам в період підготовки їх до атестації.
9. Відвідує уроки з метою надання методичної допомоги.
10. Організує роботу з питань виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження передового педагогічного досвіду.
11. Організує обмін досвідом роботи педагогів шляхом виступів, випуску інформаційних бюлетенів, залучення до фахових конкурсів.
12. Інформує членів ШМО про інноваційні технології та разом адміністрацією ЗНЗ створює умови для їх втілення у практику роботи педагогів школи.
13. Робить якісний аналіз педагогів методичного об'єднання.
14. Веде облік роботи та документацію ШМО.

ПРАВА КЕРІВНИКА ШМО

Керівник ШМО має право:

1. Одержувати від адміністрації ЗНЗ необхідну інформацію з питань, що належить до його компетенції.
2. Бути присутнім на всіх методичних заходах.
3. Підвищувати свій науково-методичний рівень шляхом самоосвіти, курсової перепідготовки, відвідування районних, обласних, всеукраїнських семінарів, конференцій тощо.
4. Вносити пропозиції щодо планування роботи ЗНЗ.
6. Самостійно планувати роботу ШМО.
7. Бути членом методичної Ради ЗНЗ.
8. Вносити пропозиції ЗНЗ щодо заохочення членів ШМО.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Керівник ШМО несе відповідальність за якість та ефективність науково-методичної роботи ШМО, яке він очолює.

ЗАОХОЧЕННЯ

1. Керівник ШМО за ефективну організацію науково-методичної роботи може бути нагороджений грамотами відділу освіти, обласного управління освіти і науки, Міністерства освіти і науки, цінними подарунками. Йому може бути оголошена подяка, встановлена грошова премія.

Важливе місце у професійному самовдосконаленні, вважаємо ми, займає самоосвітня діяльність, опрацювання вчителем особистої науково-методичної теми, тому були розроблені рекомендації з питань визначення теми:

Загальнопедагогічні питання:

- Особистісно орієнтована система навчання як одна з умов розвитку розумових і творчих здібностей учнів.
- Кооперативні форми навчання як засіб розвитку розумових здібностей учнів.

- Удосконалення в учнів умінь та навичок самостійної роботи як засіб формування навчально-пізнавальної компетентності школярів.

- Використання активних та інтерактивних форм, методів і технологій у навчальному процесі як спосіб розвитку пізнавальних можливостей учнів, їх особистісних якостей та загальних компетентностей.

Мова та література:

- Використання ігрових елементів на уроках мови та літератури як одна з умов підвищення інтересу учнів до навчання.

- Розвиток зв'язного мовлення учнів як одна з умов розвитку розумових здібностей учнів.

- Використання інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури як засіб формування особистості.

- Диференціація та індивідуалізація навчання на уроках української мови як засіб реалізації ідей особистісно орієнтованого навчання.
- Використання елементів особистісно орієнтованої технології навчання на уроках російської мови та літератури як засіб формування в учнів ключових освітніх компетентностей.
- Впровадження технології проблемного навчання на уроках російської мови та літератури як засіб формування в учнів ключових освітніх компетентностей.
- Організація диференційованого навчання на уроках української мови як шлях реалізації ідей особистісно орієнтованого навчання.
- Індивідуальний підхід до учнів в процесі викладання англійської мови як спосіб підвищення пізнавальної активності школярів.

Початкова освіта:

- Нестандартні уроки в початкових класах як одна з умов розвитку розумових і творчих здібностей учнів.
- Розвивальне навчання молодших школярів як одна з умов розвитку розумових і творчих здібностей учнів.

Історія:

- Самостійна робота на уроках історії як засіб формування в учнів навичок самоконтролю.
- Робота з історичними термінами як засіб формування предметної компетентності учнів.

Біологія:

- Впровадження ІКТ на уроках біології як спосіб підвищення інтересу учнів до навчання.

Географія:

- Технології нетрадиційних уроків географії як одна з умов розвитку розумових здібностей учнів.

Фізичне виховання:

- Колове тренування на уроках фізичної культури як одна з умов розвитку фізичних особливостей учнів.

Математика:

- Нестандартні форми діяльності на уроках математики як одна з умов різнобічного розвитку особистості учня.
- Диференціація на уроках математики як шлях розвитку творчих здібностей учнів.

Фізика:

- Індивідуальна робота з учнями на уроках фізики як одна з умов розвитку розумових і творчих здібностей учнів.

При обговоренні з педагогами питання про зміст та форми проведення засідань районних методичних об'єднань, семінарів була висловлена думка про насичення засідань інтерактивними вправами. Надаємо фрагмент засідання РМО.

РМО учителей русского языка и литературы

Тема: Формирование коммуникативной компетентности учащихся на уроках языка и литературы

Цель: углубить теоретические знания, практические умения; развивать коммуникативные способности членов РМО, совершенствовать навыки самоанализа и анализа урока

Практическое занятие «Основы педагогического мастерства. Влияние речевой культуры учителя на формирование коммуникативной компетентности учащихся»

Цель: раскрыть сущность речевой культуры, показать важность развития речевой культуры учителя, развивать умения и навыки профессиональной речи учителя-словесника.

Оборудование: компьютер, мультимедийная доска, бланки для упражнения «Успех», 2 спичечных коробка, кусочек цветной бумаги, 3 цветных фото взрослых людей, текст теста «Уровень коммуникабельности», бланки ответов.

Порядок работы.

1. Приветствие. Знакомство. Упражнение «Мы похожи?» **3 мин**
2. Объявление темы, цели, порядка работы. **1 мин**
3. Информационное сообщение с презентацией «Культура педагогической речи» **5 мин**
4. Беседа «Составляющие культуры педагогической речи» **3 мин**
5. Упражнение «Успех» **5 мин**
6. Комплекс упражнений для развития педагогической речи. Упражнения «Пила», «Вежливый поклон», «Дар убеждения», «Биография». **10 мин**
7. Информационное сообщение «Активное слушание» **2 мин**
8. Упражнение «Активное слушание» **5 мин**
9. Тест «Уровень коммуникабельности» **7 мин**
10. Подведение итогов работы. Упражнение «Успех» **6 мин**

1. Ведущая: Здравствуйте! Все, кто сегодня здесь собрались, уже давно знакомы друг с другом. И все мы очень разные. Давайте же попробуем найти то, что нас объединяет. Предлагаю вам выполнить упражнение «Мы похожи?». Встаньте, походите по комнате. При встрече друг с другом постарайтесь ответить на вопрос «Чем мы похожи? Что у нас общего?»

2. Сегодня мы обсудим, в чём заключается коммуникативная компетентность учителя, как он может развивать свои речевые умения и навыки. Для начала я расскажу о культуре педагогической речи, далее мы побеседуем о её составляющих, выполним упражнение «Успех» и комплекс упражнений для развития педагогической речи. После этого вы попрактикуетесь в активном слушании, а затем выявите свой уровень коммуникабельности. На завершение работы повторим упражнение «Успех»

3. Каждый учитель стремится достичь мастерства в своём деле. А педагогическое мастерство включает в себя также и культуру педагогической речи.

Что же такое культура речи? Её можно рассматривать с трёх сторон:

- 1) техническая (речевое дыхание, речевой голос, дикция)
- 2) логическая (логические паузы, логическое ударение, темп речи)
- 3) эмоционально-образная (творческое воображение, умение передавать эмоции, волевой импульс)

Каждый из этих аспектов должен быть полностью выдержан для того, чтобы можно было говорить о высокой культуре речи педагога.

Итак, культура речи – это выполнение норм речи и нахождение средств выразительности языка.

4. Давайте обсудим, что представляет собой техническая сторона речи.

Как вы считаете, что такое *речевое дыхание* (умение вдыхать бесшумно, экономно использовать запас воздуха, незаметно пополнять его), *речевой голос* (совокупность звуков, издаваемых человеком при помощи речевого аппарата), *дикция* (степень чистоты, чёткости выговаривания звуков слова)?

Составляющие логической стороны речи: *логическая пауза* (остановка в звучании фразы), *логическое ударение* (усиленное произношение одного или нескольких слов), *темп* (скорость произношения фраз).

Составляющие эмоционально-образной стороны речи: *творческое воображение* (умение представить, увидеть, почувствовать внутренним взглядом и пережить содержание сказанного), *волевой импульс* (небезразличие к содержанию и к слушателю), *умение передавать эмоции* (достигается силой, темпом, манерой говорить).

Вывод: все эти умения мы можем развивать в себе.

5. А сейчас давайте попробуем выполнить упражнение «Успех»

1) Я предлагаю вам заполнить эту табличку исходя из темы нашей беседы.

Хорошо умею	Учусь	Могу научиться и собираюсь научиться	Никогда не смогу научиться

- парафраз – перефразирование высказываний собеседника с сохранением смысла

8. Упражнение «Активное слушание». Найдите себе пару и расскажите собеседнику какую-либо историю из вашей жизни или профессиональной деятельности. А собеседник будет вас активно слушать.

Какие чувства у вас вызвало выполнение этого упражнения? Стоит ли использовать этот метод в профессиональной деятельности?

9. Сейчас я предлагаю вам пройти тест на коммуникабельность.

Как вы думаете, есть ли у вас резервы для развития?

А теперь обратитесь вновь к вашей таблице. Можно ли перенести что-либо из одного столбца в другой?

Пропонуємо ознайомитися з деякими семінарами для різних категорій педагогічних працівників.

Семінар «Психолого-педагогічне забезпечення впровадження ІКТ в навчально-виховний процес»

Мета: сприяти психологічній підготовці учасників до впровадження педагогічних інновацій, в тому числі й ІКТ; стимулювати до їх застосування; показати методи групової роботи; сприяти підвищенню професійної компетентності учасників.

Обладнання: дошка, крейда, іграшкове ведмежа, аркуші паперу зі схемами для обговорення проблемних питань, комп'ютери, проектор, екран, проектор, 3 «шкали думок».

Фрагмент семінару «Психолого-педагогічне забезпечення впровадження ІКТ в навчально-виховний процес»

1. Вправа «Шкала думок»: Наскільки Ви задоволені результатами своєї роботи із впровадження ІКТ?

Я прошу Вас на цій шкалі відмітити ступінь задоволеності своєю роботою, її результатами щодо впровадження ІКТ. Приклейте на відповідній позначці липкий папірець.

0%	25%	50%	75%	100%
----	-----	-----	-----	------

Підсумок: відрізок, на якому найбільше прапорців, вказує на рівень задоволеності учасників своєю роботою.

2. Вправа «2-4-всі разом»: обговорення поняття «інноваційна педагогічна діяльність».

Як ви знаєте, нинішня проблемна тема району пов'язана з інформаційно-комунікаційними технологіями. А запровадження ІКТ – це інновація. Як ви вважаєте, що таке інноваційна діяльність? Я пропоную вам об'єднатися в пари й обговорити поняття «інноваційна педагогічна діяльність». (3 хв.) А тепер пари об'єднуються в четвірки й обговорюють це ж поняття, дійшовши спільного

визначення. (3 хв.) Тепер давайте всі разом визначимо, що є інноваційна педагогічна діяльність. (Результати заносяться до шаблону презентації та висвітлюються на проекторі)

3. Вправа «Мозковий штурм»: Яку особисту користь має вчитель від застосування ІКТ в практиці уроків?

Інноваційна діяльність займає дуже багато часу, тому викликає безліч нарікань. Але якась же користь має бути? Давайте спробуємо дати відповідь на питання «Яку особисту користь має вчитель від застосування ІКТ в практиці уроків?» (Відповіді записуються на дошці)

Як бачимо, список вигод є величезним. Тож чи варто далі продовжувати відмовлятися від нового?

4. Робота в групах «Вирішення проблемних питань»

За останні роки Ви вивчали науково-методичну літературу, відвідували та проводили уроки з використанням ІКТ, навчилися користуватися комп'ютером. Але це ще не вся робота, яка відбувається задля того, щоб комп'ютерна техніка стала на допомогу вчителю. Я прошу вас об'єднатися в 3 групи за ознакою «сонце, повітря, вода». Перша група працює над запитанням «Як відбувається психологічна перебудова особистості вчителя при підготовці до впровадження ІКТ?», друга – над питанням «Як учителям уникнути інтелектуальних і часових перевантажень?», третя – «Як розвивати інформаційну культуру учасників навчально-виховного процесу?». (10 хв.)

(Члени груп обговорюють запитання і результати заносять до шаблонів презентацій. При представленні роботи висвітлюються проектором)

Отже, ми отримали: 1) модель психологічної перебудови особистості вчителя; 2) способи уникнення інтелектуальних і часових перевантажень; 3) шляхи формування інформаційної культури.

5. Робота в групах «Труднощі»

Зараз давайте підійдемо до питання децю конкретніше й обговоримо труднощі, які можуть виникати (чи виникали у Вас) при підготовці та проведенні уроків з ІКТ. Об'єднайтеся у 4 групи за ознакою «південь, північ, схід, захід». У групах поділіться своїми проблемами з нашої теми. Оберіть з них одну – найскладнішу і спробуйте визначити, в чому її зміст, хто і як може допомогти її вирішити. (7 хв.)

Групи представляють свої напрацювання.

6. Вправа «Шкала думок»: Наскільки Ви задоволені результатами своєї роботи із впровадження ІКТ?

Тепер, обговоривши питання впровадження ІКТ в навчально-виховний процес, оцініть ще раз результативність вашої роботи з цього приводу. Зверніть увагу на такі критерії: завершеність, упорядкованість, практичне застосування, системність.

А тепер порівняємо ваші відповіді на початку семінару і в його кінці. Які думки у вас виникають з цього приводу?

Бачимо, що результати спонтанного оцінювання та оцінювання за критеріями відрізняються.

Семінар директорів з теми «Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні» мав інтерактивну спрямованість, яка забезпечувалася такими вправами:

- «Промовець». Працюючи у парі, промовець за одну хвилину повинен був довести слухачеві, що він добре знається на предметі розмови, після чого ролі змінювалися. Ця вправа проводилася з метою мотивації, налаштування на тему семінару.
- «Метаплан». Формуючи проблеми, які виникають при впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні, директори шукали й шляхи їх подолання, відповідаючи на такі питання:
  1. Яка існує проблема?
  2. Якою ситуація є в дійсності?
  3. Якою повинна бути ідеальна ситуація?
  4. Чому в дійсності ситуація не є такою, якою повинна бути?
  5. Що необхідно зробити, щоб ситуація була ідеальною?
  6. Які ресурси у вас є, щоб зробити ситуацію ідеальною?
- «Надія». У результаті перегляду шкільних веб-сайтів та оголошення про районний конкурс «Кращий шкільний веб-сайт» з метою психологічного стимулювання та налаштування на участь у конкурсі проводилася вправа «Надія»: використовуючи аудіовізуальні засоби, ведучий читає вірш відомого психолога Р. Волдо Емерсона «Якщо ви боїтесь, що вас поб'ють, Вважайте себе побитим.», який закінчується словами надії і впевненості: «Рано чи пізно перемога дістанеться тому, Хто вважає, що він це може»
- «Мій контракт». Ця вправа закріплює вміння ставити мету за допомогою партнера, який буде підтримувати при її досягненні.

МІЙ КОНТРАКТ

Частина А

Я, _____, заявляю, що досягну мети до _____ 2011.

Моя мета:

1. Створити шкільний сайт.
2. Створити шкільний сайт і взяти участь у районному конкурсі.
3. Удосконалити шкільний сайт.
4. Удосконалити шкільний сайт і взяти участь у районному конкурсі.

Для того, щоб досягти мети, я повинен (а) здійснити такі кроки:

- 1.
- 2.
- 3.

Дата: 17.02.2011

Підпис

Частина Б

Я, начальник відділу освіти, заявляю, що буду допомагати (ім'я того, хто ставить мету) в досягненні його (її) мети до 29.04.2011.

Після досягнення мети я заохочу його (її) грамотою відділу освіти і надалі підтримуватиму його (її) у впровадженні інноваційних технологій в управлінні.

Дата 17.02.2011

Підпис

А також пропонуємо розробку семінару «Місце уроку в системі навчально-виховного процесу» (керівник методист РМК Загнойко І.М.).

Чадаєва Світлана Миколаївна, завідувача районним методичним кабінетом

Сценарій семінару «Місце уроку в системі навчально-виховного процесу»

Мета: розглянути нормативно-правові документи навчально-виховного процесу; ознайомити з особливостями навчально-виховного процесу; розкрити психологічні вимоги до уроку; показати важливість планування та організації методичної роботи вчителя; мотивувати педагогів до самоосвітньої діяльності.

Питання до розгляду

1. Вправа “Шкала думок” (5 хв.)
2. Повідомлення «Нормативно-правове забезпечення навчально-виховного процесу» (7 хв.).
3. Вправа “Пішохідний тур”(“Закон України про освіту”) (20 хв.).
4. Колективне заповнення схеми “Учасники навчально-виховного процесу” (5 хв.).
5. Міні-лекція “Урок – основний вид діяльності педагога” (5 хв.).
6. Вправа “Батоги” (10 хв.).
7. Міні-лекція “Позаурочна робота”. (5 хв.). Робота в групі (15 хв.).
8. Вправа „Важкі питання” (Планування роботи учителя) (10 хв.).
9. Вправа по закріпленню знань “Будуємо дім” (30 хв.).

Перед тим як розпочати роботу, хочу зачитати вам слова однієї відомої людини, Генрі Форда „Зібратися разом – це початок, триматися разом – це прогрес, працювати разом – це успіх”.

Отже, сподіваюсь, що ми будемо працювати активно, окрім цього, дотримувати етичних норм спілкування та поважати думку іншого.

1. Вправа “Шкала думок”. Скажіть мені, будь ласка, чи потрібно планувати свою роботу, окрім календарного планування? На цій шкалі відмітьте вашу позицію стосовно цього питання, вважаючи, що 100 % - це обов’язково потрібно планувати робочий час; 50% - іноді; 0% - ніколи.

0 %	50%	100 %
-----	-----	-------

Ось і наші результати (сподіваюсь, що до кінця семінару ви зміните свою думку).

2. Повідомлення «Нормативно-правове забезпечення навчально-виховного процесу». *Всі ми знаємо, що багато нормативних документів, які регламентують діяльність педагогів у школі. Давайте сьогодні звернемося до одного із законодавчих актів, а саме до Закону України „Про освіту”.*

ЗАКОН УКРАЇНИ Про освіту

Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

3. Вправа “Пішохідний тур”. Зверніть увагу на ці плакати. Кожний із них розповідає про певну частину даного закону. Ваша задача зараз - пересуваючись по класу, у малих групах вивчити і обговорити зміст кожного плакату, а потім – представити іншим групам найголовніше, найцінніше, що ви взяли з кожного плакату.

Будь ласка, об’єднайтеся в групи за ознакою „пори року”. Отже, у нас є такі групи: „зима” (ті, хто народився взимку), „весна” (ті, хто народився весною), „літо” (ті, хто народився влітку), „осінь” (ті, хто народився восени).

Плакат №1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Статті 1, 3, 6, 8, 19, 23, 26, 27.

Плакат №2.

СИСТЕМА ОСВІТИ

Статті 28, 29, 30, 35, 36.

Плакат №3.

УЧАСНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Статті 50, 51, 52.

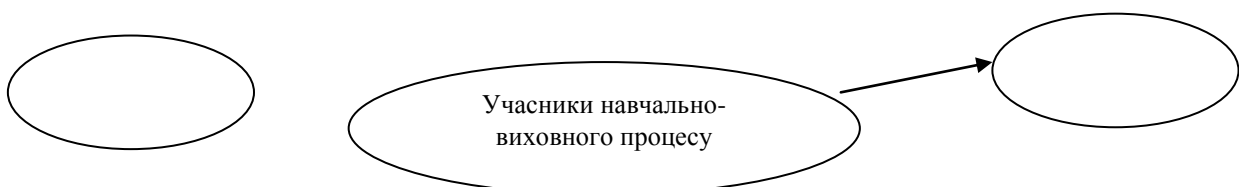
Плакат №4.

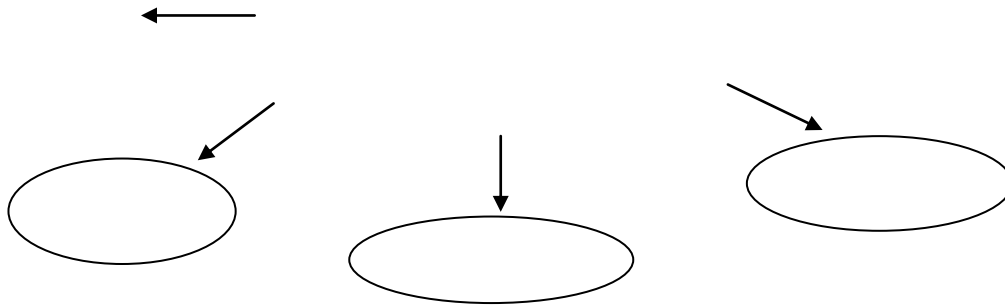
УЧАСНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Статті 54, 55, 56, 59.

Дякую всім учасникам. Як бачите, можна зробити висновок, що навіть у звичайних речах можна знайти щось нове, цікаве і корисне.

4. Подивіться на дошку (на плакаті зображено схему “Учасники навчально-виховного процесу”). Скажіть, будь ласка, чим мені заповнити пусті ячейки? Колективне заповнення схеми .

Ось що у нас вийшло.

5. Міні-лекція “Урок у діяльності педагога”

Зараз я пропоную вашій увазі матеріал, що стосується уроку як основного виду діяльності педагога (міні-лекція).

План лекції

- 1). Ознаки уроку як основної організаційної форми навчання в школі (за Л.Т. Охотіною)
- 2). Основні умови забезпечення ефективності уроку.
- 3). Психологічні умови роботи вчителя на уроці.
- 4). Форми комунікативної поведінки педагога на уроці (за В.В. Рижовим)
- 5). Основні стилі спілкування вчителя з учнями.
- 6). Правила успішного уроку (за В.Г. Онушкіною, Ю.Н. Кулюткіною).

6. Вправа “Батоги”. *Тепер я запрошую вас стати в коло і виконати разом зі мною вправу (батоги). Кидаючи м’яча, я ставлю питання, а той, хто спіймав м’яч, відповідає на нього. Я прошу вас не ставитися до цього як до перевірки; будь ласка, висловлюйте свою думку, якщо бажаєте.*

Питання для обговорення “Урок у діяльності педагога”

1. Що є основною організаційною формою навчання в школі? (Урок)

2. Для чого проводиться урок? (щоб впливати на особистість учня, щоб на матеріалі цих програмних питань формувати визначені якості особистості)
3. Що є центральним компонентом будь-якого уроку? (організація пізнавальної діяльності учнів)
4. Що є провідними пізнавальними процесами? (мислення та увага)
5. Що повинно бути координуючим центром усіх виховних засобів, форм і методів уроку (конкретна психологічна мета)
6. Від чого залежить успіх навчання? (від змісту уроків, удосконалення методики, майстерності вчителя; індивідуально-психологічних особливостей учнів)
7. Які ви знаєте три основні умови, що забезпечують ефективність уроку? (Загальнопедагогічна, методична, психологічна умови)
8. Що впливає на хід уроку? (моральні особливості учителя, його емоційний стан, вміння володіти класом)
9. Які психологічні особливості відрізняють учителя на уроці? (Наявність інтересу до предмета, високий темп роботи, постійна робота перед усім класом, емоційна перевантаженість, активна позиція для вчителя з багатьох питань, спостереження на уроці, індивідуальний стиль)
10. Назвіть методи психологічного впливу. (переконання, аргументація, навіювання)
11. Що виступає основними засобами переконання? (слово, образ, жест, міміка, емоційно-вольові стани, результати праці, статус й авторитет учителя)
12. Що є основним змістом роботи учителя на уроці? (спілкування з дітьми)
13. Які форми комунікативної поведінки педагога на уроці ви знаєте? (Питання всьому класу (за темою уроку), питання окремим учням(за темою уроку), доповнення до відповідей учнів, виправлення до відповідей учнів, позитивні оцінки, негативні оцінки, указівки щодо організації роботи, питання учнів до вчителя, відповіді учнів за власною ініціативою, спонукання учнів до діяльності, дисциплінарні зауваження, жарт із метою розрядити конфліктні зауваження)
14. Які основні стилі спілкування вчителя з учнями ви знаєте? (автократичний (самовладний), авторитарний (владний), демократичний, ігноруючий, стиль потурання (конформний), непослідовний)
15. Які загальні правила, що забезпечують успішність уроку сформулювали В.Г.Онушкіна, Ю.Н.Кулюткіна? (Бути зібраним, чітко і ясно ставити задачі; виявляти доброзичливе ставлення, не перебивати учня; завдання повинні даватися ясно, коротко; заощаджувати час; вимога до учнів повинна бути обов'язково реалізована; темп уроку має бути інтенсивним; підтримувати ініціативу й активність учнів)

Дуже дякую всім за активну роботу.

7. Окрім уроку, в арсеналі вчителя є також маса позаурочних засобів. Ось про них ми зараз і поговоримо.

Міні-лекція “Позаурочна робота в школі”

План лекції.

- 1). Мета проведення позакласної роботи
- 2). Аспекти, закономірності і принципи виховної роботи в позаурочний час (за В. Лозовою, А. Троцько)
- 3). Специфіка виховної роботи

Робота в групах. Об'єднайтеся в групи за ознакою „Уран, Нептун, Плутон”. Кожна група отримує по картці із текстом. Ваше завдання – прочитати і представити його зміст іншим групам у вигляді схеми, таблиці, малюнку тощо. Ось папір і фломастери.

I група (текст “Організація роботи гуртків”)

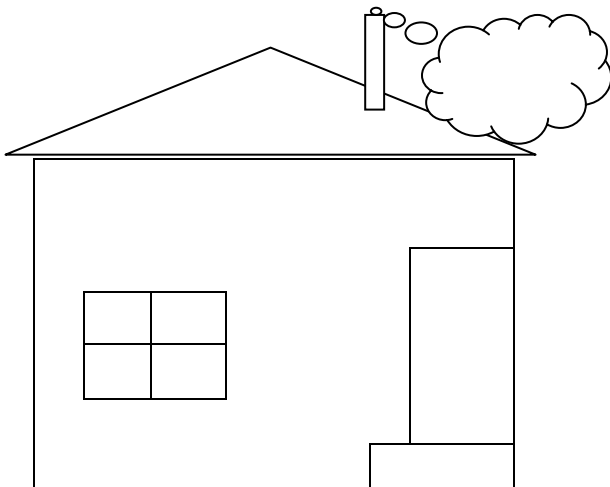
II група (текст “Підготовка і проведення предметних вечорів”).

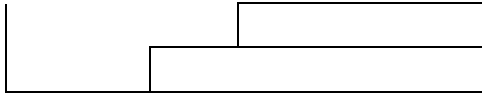
III група (текст “Організація виставок”)

8. Вправа „Важкі питання”. А тепер я прошу вас об'єднатися в групи за найбільш приємною для вас геометричною фігурою: коло, квадрат, трикутник. Зараз кожний член групи визначиться і запише на листочку найбільш складний аспект у плануванні своєї роботи. Відповідей має бути стільки, скільки членів у групі. Коли всі висловляться, оберіть найважчу проблему і запишіть її у вигляді запитання. Наприклад, „Що мені робити, якщо...”

А тепер, будь ласка, передайте ваші листочки іншій групі, і нехай вони спробують відповісти на це питання. Обмінюйтеся аркушами і обдумайте питання, а потім презентуйте відповідь.

10. Вправа по закріпленню знань “Будуємо дім”. Подивіться, будь ласка, на ці плакати.

Як ви бачите, на них зображені будинки. Я вас прошу вибрати найголовніше, найцікавіше з того, що ви сьогодні почули, завдяки чому ця будівля стане рідним домом для кожного з Вас. А по закінченні один представник від кожної групи презентує те, що у неї вийшло.

Велике вам спасибі за співпрацю!

Використана література

1. Адміністратору школи. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / уклад. А.Г. Дербеньова, А.В. Кунцевська. – Х.: Вид.група «Основа», 2009. – 191, [1] с. – (Серія «Тренінги в педагогічній практиці»).
2. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. – Х.: Вид. Група «Основа», 2009. – 159, [1] с.: іл., табл. – (Серія «Тренінги в педагогічній практиці»)
3. Волканова В.В. Словник методиста: Методичний посібник./ Укладач Волканова В.В. – К.: 2008. – 192 с. – (Серія «Словники»)
4. Гришко Т.П. Планування роботи методичного об'єднання. – Х.: Вид.група «Основа», 2003. – 80 с. – (Серія «Бібліотека журналу «Біологія»»; Вип. 8)
5. Даниленко Лідія Інноваційний освітній менеджмент. Навчальний посібник – К.: Главник, 2006. – 144 с. – (Серія «Психол.інструментарій»). Бібліогр.: с. 135-142.
6. Кожем'яка О.Л. Роль шкільного методоб'єднання в роботі навчального закладу. Методичні та практичні поради. – Х.: Вид.група «Основа», 2008. – 158 [2]с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 12 (60)).
7. Колеченко А.К. Энциклопедия педагогических технологий: Пособие для преподавателей. – СПб.: КАРО, 2001. – 368 с.
8. Методичний порадник: форми і методи навчання / Автор-укладач Б.О. Житник. – Х.: Вид.група «Основа», 2005. – 128 с.
9. Методична служба – школі. Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам освіти. Випуск 2 / Укладачі: Ю.В. Буган, Г.Г. Свінних, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2003. – 296 с.
- 10.Робота методкабінету/ Упоряд.Л.Галіцина. – К.: Вид.дім «Шкіл.світ»: Вид. Л.Галіцина, 2005. – 128 с. – (Б-ка «Шкіл.світу»).
- 11.Робота психолога з педколективом / Упоряд. Т.Гончаренко. – К.: Вид.дім «Шкіл.світ»: Вид. Л.Галіцина, 2005. – 120 с. – (Б-ка «Шк.світу»)
- 12.Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч-метод.посібник. / за редакцією К.Б.Левченко, І.М. Трубавіної, І.І. Цушка – К.: ФОП «Чальцев», 2008. – 384
- 13.Туріщева Л.В. Психологічні тренінги для школярів. – Х.: Вид.група «Основа», 2009. – 124, [4] с.: іл., табл. – (Серія «Тренінги в педагогічній практиці»).

14. Технологія проведення тренінгів з формування здорового способу життя молоді / Г.М. Бевз, О.П. Главник – К.: Держ.ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005. – 172 с. – (Сер. «Бібліотечка слухача курсів підвищення кваліфікації міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту»)
15. Технології навчання дорослих / Упоряд.: О.Главник, Г.Бевз/ - К.: Главник, 2006. – 128 с. – (серія «Бібліотечка соціального працівника»). Бібліогр.: с. 126-127.